

สุวิมล ธนะผลเลิศ : วิวัฒนาการของหลักการอุดมศึกษาในสมัยรัตนโกสินทร์

(EVOLUTION IN HIGHER EDUCATION PRINCIPLES IN RATTANAKOSIN PERIOD)

อาจารย์ที่ปรึกษา: รศ.ดร.พรชูลี อาชาวอึ้ง, อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม: รศ.ดร.ประจักษ์ สายแสง.

943 หน้า, ISBN 974-53-2147-8

170867

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นผลงานระดับชาติฉบับแรกที่ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับหลักการ

อุดมศึกษาในช่วงยุคสมัยรัตนโกสินทร์ โดยครอบคลุมระยะเวลา 222 ปี (พ.ศ. 2325-2547)

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อประมวลสารบบหลักการอุดมศึกษาและผลสรุปการเปรียบเทียบหลักการอุดมศึกษาสากล อันนำไปสู่การบ่งชี้วิวัฒนาการ ตามแนวต่าง ๆ ข้อมูลได้มาจากเอกสาร 794 ฉบับ ซึ่งสืบค้นได้ในประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2544 - 2547

วิธีการสำรวจเอกสารใช้การวิเคราะห์สาระตามกรอบการวิจัย โดยจับประเด็นด้านปรัชญา การบริหาร นิสิตนักศึกษา และหลักสูตรและการสอน การประมวลหลักการ 622 หลักการ แสดงในรูปของสารบบโดยใช้โปรแกรม Microsoft Access 2002 XP ตรวจสอบผลการวิจัยโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

การเปรียบเทียบสรุปแสดงในรูปตาราง และแนววิวัฒนาการแสดงในรูปแผนภาพต้นไม้ 5 แผนภาพ

จากบริบททางประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยกำหนดยุคสมัยออกเป็น 4 ยุค รัตนโกสินทร์ยุคที่หนึ่ง รัชกาลที่ 1-3 (พ.ศ. 2325 - 2394) เรียกว่า ก่อร่างสร้างครูลอง รัตนโกสินทร์ยุคที่สอง รัชกาลที่ 4-5 (พ.ศ. 2394-2453) เรียก ผุดผ่องความคิด รัตนโกสินทร์ยุคที่สาม รัชกาลที่ 6-8 (พ.ศ. 2453 - 2489) เรียกว่า พิสูจน์หลักการ และ รัตนโกสินทร์ยุคที่สี่ รัชกาลที่ 9 (พ.ศ. 2489-ปัจจุบัน) เรียกว่า สืบสานความเป็นเลิศ

บริบททางประวัติศาสตร์ การศึกษา การเมือง สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการอุดมศึกษา กำหนดกรอบแนวคิดซึ่งก่อให้เกิดสารบบ หลักการ 4 ประเภทหลัก และ 24 ประเด็น

ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบบ่งชี้ว่าหลักการอุดมศึกษาในสมัยรัตนโกสินทร์สอดคล้องกับหลักการอุดมศึกษาสากล หลักการที่ค้นพบว่า โดดเด่นที่สุด คือ เสรีภาพทางวิชาการ พันธกิจมหาวิทยาลัย ความสมบูรณ์แบบของสาระวิชา และการพัฒนานิสิตนักศึกษาอย่างเต็มรูปแบบ

จากการสังเคราะห์ผลงานวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอบทเรียนจากประวัติศาสตร์อันเป็นพื้นฐานนำไปสู่การปฏิบัติงานในปัจจุบันและอนาคตของการศึกษาไทย

ภาควิชา.....นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา.....ลายมือชื่อนิสิต.....สุวิมล ธนะผลเลิศ
สาขาวิชา.....อุดมศึกษา.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....พรชูลี อาชาวอึ้ง
ปีการศึกษา.....2547.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....ประจักษ์ สายแสง

170867

4384674227: MAJOR HIGHER EDUCATION

KEY WORD: EVOLUTION / HIGHER EDUCATION / PRINCIPLES / RATTANAKOSIN PERIOD

SUVIMON TANAPOLLERD: EVOLUTION IN HIGHER EDUCATION
PRINCIPLES IN RATTANAKOSIN PERIOD. DISSERTATION ADVISOR: ASSOC.
PROF. PORNHULEE ACHAVA-AMRUNG, Ed.D. DISSERTATION COADVISOR:
ASSOC. PROF. PRACHAKSHA SAISANG, Ed.D. 943 pp. ISBN 974-53-2147-8

The dissertation represents the first national effort to examine the principles of higher education during Rattanakosin Period covering 222 years (1782-2004 A.D.).

A quantitative approach was used to ascertain a taxonomy of principles in a conclusive comparison with universal principles, leading to the identification of evolutionary strains. The data originated from 794 documents accessible in Thailand during the years 2001-2004.

The method of exploration includes content analysis focusing on philosophical, administrative, student affairs and curriculum and instruction. Culmination of 622 principles is presented in a taxonomy, which is recorded digitally in CD-ROM retrievable by Microsoft Access 2002 XP. Connoisseurship Model of Evaluation was utilized in confirming the outcome validity and reliability. The conclusive comparison is shown in a table while the evolutionary strains are illustrated in five tree diagrams.

Drawing from historical contexts, four subperiods are concluded, namely, (1) Primary Rattanakosin (Rama I-III) (1782-1851): Laying the cornerstone; (2) Second Ratanakosin (Rama IV-V) (1851-1910): Enlightenment, (3) Third Rattanakosin (Rama VI-VIII) (1910-1946): Principle-orientedness and (4) Fourth Rattanakosin (Rama IX) (1946-2004) : Excellence Derivation.

Social, economic, political, educational history relevant to higher education serves as a conceptual framework through which a taxonomy of principles is created resulting in four main categories and twenty-four topics.

The comparative data indicate that Rattanakosin's principles of higher education are aligned with the universal counterparts. The closest proximity found are academic freedom, university missions, comprehensiveness and student holistic development.

From a synthesis of study results, suggestions emerge regarding historical lessons as prerequisites in guiding present and future endeavors of higher education in Thailand.

Department Educational Policy, Management and Leadership Student's signature Suvimon Tanapollerd
Field of study Higher Education Advisor's signature Pornhulee Achava-Amrun
Academic year 2004 Co-advisor's signature Prachaksha Saisang